

Kiadóhivatal:

Kaposvár, Teleky-utca 9.

Ide czimezendők az előfizetési pénzek, hírlap-értékek és nyilvántartási közlemények.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztőség:

Kaposvár, Teleky-utca 9.

Ide küldendő a lap szellemi részét illető minden közlemény.

Bérmentetlen küldeményt nem fogadunk el.

Kéziratokat vissza nem adunk.

SOMOGYI ÚJSÁG

MEGYEI- és HELYI-ÉRDEKŰ. VEGYESTARTALMU HETILAP.

Megjelenik hetenkint egyszer: szombaton

Felelős-szerkesztő ifj. Nagy Ferencz.

Bomlás mindenfelé.

Bár merre tekintsünk, bármely — akár a társadalom — akár az állam hatalom által létrehozott intézményt vizsgálunk figyelemmel, minden téren a bomlás symptomái fognak bennünket rémiteni.

A múlt években ez nálunk még nem volt annyira észlelhető, inkább a külföldön uralkodott ezen veszedelmes áramlat, veszélyeztetvén ott az ipari, kereskedelmi és társadalmi rendet, dolgot adván a hatóságoknak, kiknek felügyelni kellett arra, hogy az ár kicsapjon a mederből, melyben annak tova hullámozni kellett, s hogy a zavaros, piszkos hullámok rendes utjokat folytatva ne veszélyeztessék a társadalmat a törvényes társadalmi rendet, melyet sűrű piszkos iszapjával eltemetni akart, s azt megsemmisítésével fenyegette.

Azonban ezen mozgalmak lassankint átszivárogtak hozzánk is, s az eddig figyelembe nem vett cseppek immár veszélyes hullámokká tornyosultak, melyek ma már nemcsak gazdasági, ipari, kereskedelmi dolgainkat veszélyeztetik, de veszélyeztetik magát a társadalmat, s annak összes intézményeit.

A panasz, az elégedetlenség, a társadalmi bomlás ezen lassu, de biztos előhírnökei nálunk először az ipart keresték fel, igaz, hogy itt huzamosan megállapodva azon reményt keltette a nagyközönségben, hogy tán ez tovább terjedni nem is fog, — azonban minő csalódás.

Rövid időközökben a panaszok mind sűrűbben felhangzottak s jött egymásután a munkás osztály, a kereskedelem, a mezőgazda, s most már egymást érik a panaszok a népnevelés és tisztviselőikar különböző osztályaiából.

Magyarországnak ezerekre menő tanítói kara már évek óta sürgeti állapotaiknak, helyzetüknek rendezését, az összes vasuti alkalmazottak már évekkal ezelőtt kimutatták helyzetük tarthatatlanságát, kimutatták azt, hogy a munkahalmaz oly óriási, s a szolgáltatást oly terhes, miszerint azt kellőképp végezni képtelenek — mint különben évenként sok ember halál is igazol, de nem történt semmiezután jött a bíróság, az állami és a közigazgatási

tisztviselők, az ügyvédek ez mind elégedetlen, ez mind panaszkodik, azt hittük miként ezzel a panaszkodóknak az elégedetlenkedőknek tábora kifogyott és ime most elő áll újra több ezer egyén, kik az állam egyik legbővebb kiadás forrásának alkalmazottjai, elő áll több mint három ezer postamester, kik szinte helyzetük javítását kérik.

Mi történik? Semmi!

De ennyi panaszkodóval, ennyi elégedetlen elemmel mi történhetik? Semmi!!

Magyarország pénzügyministere híába hirdeti a matematika nagy discsőségét, mely számos milliót mutat fel mint megmaradott állami közvagyon, tekintsen arra a képre, mit az ország társadalmi tár elé, s akkor rá fog jönni arra, hogy ezen összeg ha még egyszer annyi volna is, mégis a bajok orvoslására mind semmi.

De mind említém az elégedetlenség a bomlás e biztos előhírnöke nemcsak az érintetteknek fordul elő, feltalálható az a társadalmi élet minden mozzanatában.

Ma már nincsen olyan elem, mely a közügy érdekében lelkesen dolgozzék, bár abból haszna nincs, az megszűnt, — hisz maguk azok, kiknek e tekintetben jó példával kellene előmenni, magas rangot nyert állami, s közigazgatási alkalmazottak, a társadalom által méltóságos polczokra emelt egyének mutatják meg azt, hogy a közügyet hogyan kell szolgálni, igyekezvén magokat busás jövedelem mellett, különböző hasznos vállalatokkal is biztosítani a jövőre.

Igaz miszerint van még sok oly harciosa a közügynek, ki ezen irány alól kivételt képez, de azért az általános gondolkodási mód ez.

Társadalmi életünkben a stréber-ség emelkedik, s a corruptió előre megy, az igaz szolid elem nem akarván amazoktól hátra maradni egyenkint ott hagyja azon terület, melyen nekik mint a társadalmi érdekek igaz képviselőinek ezelt virított az elismerés babér ága, s a közügynek azon egyének kezébe kerülnek, kik azokat nem késnek saját előnyeikre kihasználni.

Tekintsük bármely társadalmi intézményre, mindenhol a legnagyobb érdektelenségre találunk, s ez onnan van, mert a nagyközönség már megszokta azt, hogy őt csak ki használ-

ják, mit megis unva távol marad még akkor is, ha valódi érdekei forognak kockán.

Nézzük meg a gyűléseket, hogy egy évtizeddel előbb, kisebb-apróbb jelentőségű dolgok megvitatására bejött egy egész vármegye, most a legfontosabb eseteknél is — akkor midőn százezerekről kell határozni — alig akad egy-két ember ki ott megjelenik és ezek is inkább kíváncsiságból, mint a közügyek iránt való érdeklődésből jelennek meg.

De a társadalomnak nemcsak ily kisebb szabású mozgalmainál tapasztalható ezen a bomlást jelző érdektelenség, hanem látjuk ezt országos pártok életben is melyeknek élete a bomlás folytán napról-napra csak húzódik.

Valóban ha már meg kell lenni jobb volna ha ezen általános bomlás minél előbb elérné azon pontot, midőn elemeit maga megtisztítaná s egy újabb egészségesebb iránynak adna helyet.

Az új perrendtartás november hó 1-ével életbe lép, ezen körülmény jelenleg nagyon foglalkoztatja a jogász világot, s úgy az ügyvédeknek, mint a bírának szorgalmasan kell tanulmányozniok az új törvényeket. A kaposvári törvényszék is az egyöntetű eljárás érdekében, most délutánonként testületileg össze jöve, áttanulmányozza az új paragrafusokat és annak mikénti alkalmazásában megállapodik.

A budapesti nagymalmok örlelési engedélyével, mely úgy az ország gazdaközönségére, valamint kisebb malmok iparunkra igen nagy hátránnyal van már többször foglalkoztunk most mint a Molnárak Lapja megbízható forrásból értesül, Torontál vármegye legközelebbi törvényhatósági közgyűlésén egy előkelő pozícióval bíró ottani egyéniség indítványozni fogja, miszerint az örlelési engedéllyel üzemeltetett visszaélések ne tekintsenek továbbra is a hazai és idegen gabnát örlető malmok egymás közötti ügyének, hanem országosan indíttassék meg a mozgalom a védvám ezen kijátszása ellen, mely úgy a hazai mezőgazdasági, mint egy kifejtett nagy iparágra, a malmászatra halálos csapásokat mér. Torontál vármegye ezen akciónak keresztülvitelére nem tartja elegendőnek az „agrariussággal” vádolt „Országos Magyar Gazdasági Egyesület”-et, sem a provinciális gazdasági egyleteket, hanem együttes te-

vékenységre hívja fel Magyarország összes törvényhatóságait. — Azt hisszük, hogy a férfias fellépéssel végre csakugyan meg lesznek számlálva az örösi engedély napjai és a vámrestitució helyébe a kivüli praemium fog lépni. És ez is lenne e fontos közgazdasági kérdés helyes megoldása.

A mi vasutjaink.

Somogyvármegye rövid idő alatt majdnem egy millió forintot megszavazott vasutakra.

Ez oly nagy összeg, és a megyének a közügyek iránti oly nagy áldozatkészségét bizonyítja, minőt az országnak tán egy megyéjénél sem lehet tapasztalni, s mely a megye lakosságát bizonyára nem kis mértékben terheli.

Mégis daczára a terheknek nem akadt egy ember sem, ki a vasutaknak a megye által nyújtandó segély összeget, midőn az szavazás alá került — meg akarta volna tagadni, sőt ezen segélyösszegek megadása mindig az általános hangulat, a közóhaj volt.

Megtörtént ugyan az, hogy a nyújtandó segélyösszeg menysége felett szenvedélyes viták voltak, mely azonban nem a megtagadásra, hanem a nyújtandó segély menységére terjedett ki, — mely körülmény ott leli magyarázatát, hogy a vármegye akkor midőn az egymillió kölesönt vasutak építésére felvette kimondotta azt, miszerint az építendő vasutakat kilométerenként 3000 frttal fogja segélyezni.

A beadott kérvények pedig mind többet kértek s azon vasutaknál, hol az érdekeltségnek nagyobb befolyása volt, a megye által — fent említett előbbi határozatának ellenére — azt tetemesen megtoldotta.

Igy történt az, hogy a már kiépült Bares-Szobbi, Szobbi-Szt.-Györgyi és Kaposvár-Moesoládi, s a még ki nem épült Moesolád-Tab-Siófoki, Kaposvár-Fonyódi és Kaposvár-Szigetvári tervben levő vasutakra közel egy millió forintot már megszavazott a vármegye.

A megszavazott s a meg épült va-

sutaknál már nagy részben kifizetett összegek a következők:

Bares-Szobbi	125.000
Szobbi-Szt.-Györgyi	180.000
Kaposvár-Moesolád	78.000
Kaposvár-Szigetvár	140.000
Kaposvár-Fonyód	180.000
Moesolád-Tab-Siófok	200.000
Összesen:	903.000

A fenti számítás szerint megyénkben vasut építésre még van 97.000 frt pedig a legnagyobb jelentőséggel bíró, s a megyének is leginkább érdekben álló vasutra még nem történt szubventió adás, mely pedig a megyének egyik leghosszabb vasutja lenne, s kereskedelmi szempontból mint e jelen állana a többi helyi érdekű vasut között.

A Bares-Kaposvári vasuti vonal lenne az — ha Siófok felé tovább kiépíteték, mely számba fog jönni kereskedelmi tekintetből is, mert az négy olyan pontot érintene hol a kereskedelem már is virágzó állapotban van, s a két vég állomás pedig oly kereskedelmi gócz pont, melyek mintegyike nemcsak Somogy megyében, de az egész Dunántulban az első között foglal helyet.

Ezen a vonalon közlekedve Slavóniának azon nagy közönsége, mely a Szlavonia-Baresi vasut mentén van, s a közelséges időnyerés, mely ezen vonal által a budapesti utnál elő állana bizonyára sok oly egyént bírna arra, hogy Magyarország fővárosát meglátogassa és szükségleteit onnan szerezze be, ki különben Budapesten tán soha meg nem fordult volna.

Éppen ezért volt csodálatos, hogy a megye irányító emberei erről megelégedkezvén eltértek azon határozattól, mely a három ezer frtot mint a subventiók maximumát állapította meg, s a megye által vasut építési czélokra felvett egy millió frtot bőkezűen kiadta oly vonalokra, melyek vajmi csekély kereskedelmi jelentőséggel bírnak.

E körülmény azonban még helyre hozható, de az ha ezen vasuti vonal érdekeltisége tetlenül, össze tett kézzel várja a jó szerencsét senki által sem pótolható.

sege. És nem szűnt meg buzdítani az orosz társaságot a magasabb szellemi műveltség elnyerésére, még akkor sem, a mikor a legnagyobb nélkülözésekkel küzdött. Majdnem nyomorban halt meg, alig harmincznyolcz éves korában.

A kép valóágos mestermű. A gyanus, biborszíni foltok a becsült arczon, a gyöngyöző verejték a homlokon, a réveteg, fénytelen szemek, az átlátszó, halott fehér karok, az egész test irtózatossá soványsága, mind, mind azt mutatja hogy a nagy materializmussal megfestett kép találó korrajza az akkori Orosz birodalomnak, mert Bjelinszkij a bánat és kétségbeesés vitte sirba, látva, hogy mily iszonyú átok alatt nyög szerencsétlen hazájába I. Miklós császár alatt.

A szerencsétlen embert a hatóságok mint a szellemek felidőzőjét megbélyegezték és üldözték, a szlavophilek pártja kiigonyolta. Így halt meg Bjelinszkij mindenkitől üldözötve az 1848-iki nyugateurópai szabadsághozzalmak előestéjén. Ha igaz az, a mit beszélnek, hogy tudniillik ezt a képet a Nizzában elhunyt trónörökös festette, akkor ez a tette legjobban bizonyítja, hogy milyen híve volt II. Sándor császár elsőszülött fia a nyugateurópai eszméknek. De a kihez annyi szép reményt fűzték, meghalt és a trónra a most halállal vívódó III. Sándor császár lépett.

HIREK.

A beállott negyedév alkalmából tisztelettel felkérjük mindazokat, kiknek előfizetésük lejárt, szíveskedjenek azt megújítani, a kik pedig esetleg hátralékban vannak, kéretnek a hátralékos összeget a folyó negyedévi díjjal együtt beküldeni.

— **Képviselői beszámoló.** Vörös János a tabi kerület képviselője — újabban ismét meglátogatta választóit, és Köröshelyen f. hó 14-6 délután nagy közönség előtt tartotta beszámolóját Köröshely és vidékének polgársága előtt. A beszámoló, mely Magyarország jogfejlődését, és a jelen kormányzat politikai jogokat esonkító törekvéseit, minden oldalról fényesen világította meg, és amelyben a demokratikus haladás hívének vallotta magát, nagy tetszést aratott. A derék és kötelesség tudó képviselőt, a polgárság díszes csoportja, és lovas bandérium várta a szántódi állomásnál, este pedig a fiatalság szerénnyel tisztelte meg a köröshelyi népkörben, melynek tiszteletbeli tagjává is választottatott.

— **Jubileum a honvédelmi ministerumnál.** Fejérvár báró honvédelmi minister és Gromon államtitkár f. hó 28-án tőlük be tiz éves szolgálati idejüket. A vezetősök alatt levő ministerium tisztviselői ezen alkalmából jubileumot rendeznek, mely hogy annál fényesebb legyen, felhívták a honvéd kerületek parancsnokságait arra, hogy abban részt vegyenek.

— **Áthelyezés.** A 44. gyalog ezrednek Pécsen állomásozó egyik legrokonoszevesebb tisztje, Hoholin Gyula, ki csak nemrég oly szép sikerrel írta meg a jubiléum vázlatos történetét, Kaposvárra helyeztetett át az ezredhez. Irótársunkat örömmel üdvözljük.

— **Az általános szavazati jog Ausztriában.** Bécsben a napokban Pernestorffer képviselő sürgönyösségi indítványt tett az általános szavazati jogra nézve, mely alkalmából kifolyólag nagy munkás tüntetések voltak.

— **Adler Lázár** polg. isk. képesített temerini tanítót, dr. Adler Lipót bajai főrabbi fiát választotta meg tanítójává és hírk. titkárává.

A „SOMOGYI UJSÁG“ TÁRCZÁJA.

A császár és fia.

Ismeretes, hogy II. Sándor császár elsőszülött fia, Alexandrovics Miklós nagyherceg élete virágában halt meg. Nizzában. Meghalt távol orosz barátaitól, a kikkel együtt szeretne volna a nagy fehér birodalmat boldoggá tenni. Halálával nemcsak a szabadelvűeknek szállott sirba minden reménye, de szertefoszlottak azok az álmok is, a miket az akkori Orosz birodalom legjobbjai szöttek a szabadságról, egyenlőségről és testvériségről. Hiszen Oroszországban mindenki tudta, hogy a csári koronának Nizzában elhunyt örököse nemcsak minden jó tulajdonságát és emberi érzését örökölte nagyatyjának, I. Sándornak, de az ő szíve is melegen dobogott a szabadságért.

A világhírű tretjakofi képtárban egy feltűnő kép van, mely Bjelinszkij ábrázolja halálos ágyán. Ez az ember nemcsak nagynevű kritikus volt, de ő volt az előharczósa annak a mozgalomnak, mely a nyugat európai eszméket akarta Oroszországba becsapósítani. Teljes életében az igazságnak volt rendíthetetlen híve, lángoló szónoklatokkal iparkodott bebizonyítani, hogy Oroszországnak mily nagy szüksége van a nyugat európai művel-

III. Sándor császár tagadhatatlan érnei mellett nem lehet kétségbevonni azt a szomorú tényt, hogy uralkodása alatt, a hogy az orosz társadalom fejlődése, mint Oroszországnak közeledése a nyugateurópai eszmékhez, nemhogy előrehaladt volna, de határozottan hanyatlott. Az az eszme vert lelkében erősen gyökeret, hogy a moszkovita birodalom és az orosz népet csak a korlátlan egyeduralkodással lehet kormányozni, s a vallás-politikai ideálokhoz való visszatéréssel lehet csak boldoggá tenni. Ebből világos, hogy a császár tanácsadói, a kik között sok olyan van, a ki nyugat-európai eszméket vall, nem mernek az ár ellen uzsni.

De a mit Oroszország az elhunyt Miklós nagyhercegen veszített, azt visszanyeri a csári korona mostani örökösében, akit szintén Miklósnak hívnak. Nyílt titok ugyanis, hogy a jelenlegi trónörökös Alexandrovics Miklós nagyherceg hajlamaiban és kívánságaiban, szinpatiaiban és antipatiáiban mérv ellentétben áll császártájával. Jelleméről biztosan nem mondhatunk, mert az említett részletek csak hírek; de ha ezek nem is mind tényleges dolgok, azokat mégis figyelembe kell venni, mert számos körülmény szól valóságuk mellett.

(Folyt. köv.)

— **Kossuth-szobor Szarvason.** Szarvas város elhatározta, hogy felállíttatja Kossuth Lajos szobrát. E határozat kivitelével a novemberi közgyűlésen foglalkoznak.

— **A szerb király Budapesten.** Sándor Szerbia ifjú királya mint királyunk vendége több napot töltött Budapesten, innen pedig egy európai körutra tovább utazott Németország felé. — Mint hírlik az utazás célja házasság.

— **Ismét öngyilkosság.** Folyó hó 19-én Pécsről Kaposvárra jött egy ifju — állítólag tanuló és itt egy nyilvános házban meglötte magát, minek folytán másnap reggel meghalt. Az ifju itt teljesen ismeretlen, fehérmémben a név „Vendelin“ olvasható.

— **Vasúti baleset.** Folyó hó 15-én a kaposvári vasúti állomásról egy repával megterhelt vonat akart menni a cukorgyárhoz, a váltó hibás állítása folytán azonban nem a helyes vágányra menvén, minek következtében négy üres kocsinak neki ment, melyek közül kettőt össze tört, kettő pedig megrongálódott, ép úgy megrongálódott a vasuttest is, — emberi sérülés szerencsére nem történt. Különb. mulasztással vádolni senkit sem lehet, csupán a szűk pályaudvar, hol nem lehet a kocsikat rendesen felállítani hanem a gép kénytelen azt vissza felé tolatni, mint az ezen esetről is történt. Ideje volna ha az áll. vasutak igazgatósága végre rá szánná magát, egy újabb pályaudvar építésére.

— **Bűvész előadások.** Ben Ali Bey egyiptomi bűvész mutatta be a napokban néhány nap pom. és bűvészetét. Mely alkalommal bemutatta, hogy nemcsak a bűvészetben, de a pénzszerzésben is nagy mester.

— **Ötven forintért.** Szentés és Mágoes határában az arra járó csendőrség az országút mellett egy férfi holttestet talált a mely kegyetlenül össze volt lödözve és vagdalva; hat lösebet olvastak meg rajta. Kiderült, hogy a szerencsétlen nem más, mint Muesi József gyopárhalmi lakos. A csendőrség azonnal megindította a nyomozást. A gyilkost csakhamar el is fogták Nagy István gyopárhalmi lakos személyében. Vallomása szerint a gyilkosság elkövetésére az áldozatnak saját feleség, e bérelte föl, ötven forintot ígért neki, arra az esetre ha a gyilkosgot véghez viszi. Ezért lőtt Muesi a hatszor.

— **Levélszekrények a bírósági épületekben.** Az új sommás eljárásról szóló törvény november elsején lép életbe s a vidéki bíróságok nagyban készülnek reá. A törvény egyik újítása az, hogy a bírósági épület folyosóján levélszekrények lesznek kitéve, melyekbe a felek bedobhatják a panaszait. E szekrényekből minden nap kétszer szedik ki az iratokat. Aradon már fel is állították az ilyen szekrényeket, sőt már az első panasz is megérkezett. Ez a panasz elég mulatságos, állván egy — szerelmes levélből, melyet egyik fiatal jegyzőhöz intézet valaki és melyben arról panaszkodik egy leánvzó hogy a jegyző ur őt elhanyagolja. Kiváncsiak vagyunk a kaposvári első panaszra.

— **Lieutenant Ludwig von Kossuth.** A napokban az hír járt szárnyról-szárnyra a Károly kaszányában, hogy Kossuth Lajos hadnagygyá lesz. És pedig valóságos Kossuth Lajosról van szó, a gömör vármegyei ostrokoesi és udvari Kossuth fiuról, ki a budapesti 2. számú vonatezrednél szolgált s a vizsgát kitüntetéssel tette le. Az ő s tisztek nagy része, ha róia beszélt, szent borzalommal kerülte a nevét és csak per „Er“ emlékezett meg róla. Ennek dacára a legelőzékenyebben bántak hazánk nagy fia közeli rokonával s csak Kossuth Lajos temetése

alkalmával szorították meg, kimondván, hogy a temetésre csakis polgári ruhában mehet. A németül nem beszélő Kossuth fiúnak azt is megengedték, hogy magyarul vizsgálják s az illető tiszt bizonyos lámpalázzal hirdette ki az eredményt:

Ludwig von Kossuth von Udvard gut geeignet.

Ez volt a kisebb zavar hátra van még amikor majd kiállítják a tiszti kinevezési okmányt ezzel a névvel Hát Lajdinánd Stibli mekkorát néz majd valahol Csaszlaubani, ha a katonai shematizmus megjelenik és olvassa benne ezt a retgett scrokat.

Lieutenant in der Reservé:

Ludwig von Kossuth von Udvard.

Telegrafálás a csillagokkal.

Az alábbi fejtegetésekben nem Jules Verne-féle fantazmagóriáról van szó, hanem egy probléma komoly tárgyalásáról, a mely a technika mai állása mellett már a megoldhatóság körében fekszik. A probléma eléggé kalandosnak látszik; felülemelkedik a föld gőzkörén bolygó planétánk testvéreire, a melyektől a messzelátó és a szinképelemzés segítségével nem egy titkot csalt el az ember és a melyeket most egész komolyan felhívunk hogy feleljenek kérdéseinkre.

A probléma megoldására fel kell tételeznünk, hogy más bolygókon is vannak élő lények, a kik hozánk hasonló fejlettségi fokon állanak. A ki ezzel a feltevessel nem tud vagy nem akar megbáratkozni, az természetesen el fogja utasítani a világűrrel való telegrafálás eszméjét.

A problémának csak akkor lesz valódi értelme, ha az ember arra az előítélet nélküli, kozmikus álláspontra tud helyezkedni, a melyből tekintve a csillagok egyebek is, mint az éjjelek megvilágító és a földi szerelmesek vagy költők eszmosz motívumai. Herschel és Örstep megmutatták az utat, a melyen s magasabb szentponthoz eljutunk; Fontenelle, Flammarion és mások annyira népszerűsítették az eszméket, hogy manapság már bátran lehet azokat kiindulópontul venni.

A más csillagok lakóival való érintkezés eszméje már többször merült fel. Gauss, a matematikusok királya és Brandes, a híres fizikus, majdnem egyidejűleg vetették fel azt az eszmét, hogy a földön óriási ültetvényeket kellene plántálni, a melyek a távolból nézve egy bizonyos mértani alakot, talán Pythagoras tantétélenek jellemzetes rajzát mutatnák; a két tudós úgy gondolkodott, hogy az efféle földi tűneményt okvetlenül észrevennék más égitestek művelt lakói, a kik megfelelő módon válaszolnának rá.

Ez a terv írott — vagy tán inkább rajzolt — malaszt maradt, talán szerencsére, mert a reáfordított óriási fáradság legjobb esetben sem hozott volna valamirevaló gyümölcsöket, ellenben elvonta volna a figyelmet az esetleges praktikusabb érintkezési eszközről.

Mig ez a terv a tudósok körében pártolókra és ellenzőkre talált, addig egy másik elmés, sőt zseniális projektum teljesen figyelmen kívül maradt; ezt a tervet a véletlen egy tudós kezére játszotta, a ki kötelességének tartotta azt a világgal megismertetni.

Ha egy modern kutató a természet-tudományokban uttörő munkára készül, kétségtelenül az ujkor használta erők legcsodálatosabbjához, az elektromossághoz fordul. Így tett Neovius is — ez a kérdéses terv szerzőjének neve — a ki „La plus haute mission de notre ère“

(Korszakunk legfőbb feladata) — ezimű művében abból az alapelvből indul ki, hogy a problema megoldása csak az elektromosság útján érhető el. Ne tessék azt gondolni, hogy holmi sodronyhálózatról volna szó s a melynek vége valahol az éterben volna, hanem olyan fényforrásból a melynek erőssége a rendkívüli, vakító fénytől a pislogásig fokozható.

Eltekintve a legújabb szerkezetű fényfejlesztőktől, már a régi Bunsen-féle teleppel is gyönyörű és tetszés szerint fokozható fényiv idézhető elő. Egy negyvennégy Bunsen-elem táplálta villámáram két egymáshoz közel álló szénrudba vezetve oly fényt áraszt, hogy három ezer miriaméter távolságról olyannak látszik, mint egy 16-od rangú csillag. Ha már most a homoru tükröt vesszük segítségül, a mely a fénysugarakat összegyűjti, a fennomén másfél millió miriaméternyi távolságról is kivehető.

Hogyan kellene már most a földi készüléket összeállítani, hogy a fénysugarat egy távolfekvő bolygón, például a Marson is észrevegyék? A feleletet e kérdésre megadja az az optikai törvény, a mely szerint négyszeres világítóerő szükséges a kétszeres, kilencszeres, a háromszoros stb. távolság áttörésére. Ha ezt a számítást vesszük a legrövidebb távolságra, a mely földünket a Marstól vándorlásuk közben elválasztja, arra az eredményre jutunk, hogy száz egyenkint negyven elemből álló telepet kell összekapcsolnunk a szükséges fény fejlesztésére, hogy azt a Mars csillagászai — ha léteznek — észrevegyék. Persze számításba kell azt is venni, hogy a két bolygó a moszférája egyötödére gyengíti a fényt, úgy, hogy körülbelül 500 telepből álló park felállítása volna szükséges. — Ez a levelezési kísérlet persze egy kissé drága mulatság volna főképp ha figyelembe vesszük, hogy a villamos telepek néha él is szoktak romolni, továbbá, hogy 500 telep gondozására néhány mechanikusra, a fénysugárnak a két bolygó mozgására komplikált gépezetre és talán egypár csillagászra is volna szükség.

De tegyük fel, hogy ez az apparátus megvolna és úgy működne, a mint az kívánatos. Ekkor meg volna az eszköz, hogy a Marslakókkal érintkezzünk az által bizonyos s egyenlő időközökben felvillanásszerű fénysugarunkat, nehogy a derék marsbeli urak azt higgyék, hogy valami kőbör meteor üz velük csalja játékot. Ezzel azonban csak az első lépés volna megtéve. Milyen nyelven beszéljünk — vagy tán jobban mondva világítsunk — a marsbeli eszes lényeknek? A kutatót ez a kérdés sem ejti kétségbe, mert ha sikerült az emberi elmének néhány érthetetlen sírfeliratból kibetűzni az ékirás rejtelmét, minden bizonynyal sikerülni fog — már bocsánat, hogy így nevezzük de a gondolatkicsérés eszközeire csak ez a szavunk van — oly nyelvet kitalálni, mely grammatika és szótár nélkül, mintegy a világtér volapükjeként, közvetlenül az értelemről az értelemhez fordul. A szóban forgó esetben a megértetés elemét csak a fény képezheti, a mely lehet tartósabb vagy rövidebb, többé vagy kevésbé világos: ez tehát a jeladásra elég kombinációt nyújt. Abban a reményben hogy a távollevő bolygó lakói nem maradnak adósak a válaszsza, a legegyszerűbb fogalmakkal, a szám és a kiterjedés fogalmával kell kezdenünk. Ha e primitív táviratokra kapnánk választ, folytathatjuk a fénylevelezést a matematikai irányban, a számnak a világító jel szabályszerű ismétlésével fejezhető ki; az átmenet a matematikáról a geometriára könnyű, ha sikerül a kör kerületét az átmérővel kifejezni.

A legtermészetesebb eszmetársulás szerint a geometriailag meghatározott gömb, a planetáris gömbre vezet, és innen a számokra, a melyek a planéta nagyságát, anyagát és sűrűségét fejezik ki. A számok képezik mindig az először meghatározandó fogalmakat; belőlük kiindulva megvethetjük a hidat a távolság, az idő és az anyagi összetétel fogalmaihoz: eljutunk a fizika, majd a kémia terére és végre, bár lassu és fáradságos utakon az általános megértetésre.

Neovius bemutat egy ily interplanetáris nyelvet; pontokból és vonásokból, a melyeket rövidebb vagy hosszabb szikrák jelentenek, szótárt épít fel, a mely egy nyelvhez sem tartozik ugyan, de azért azt a Marson megértenék, feltéve, hogy a telegramm átvivői épp oly értelmesek, mint elküldői. Szótárában oly fogalmak vannak, a melyeknek összefüggését a számokkal — vagy, a mi ugyanaz, a fényjelekkel — laikus nem találja ki. Szavak, mint nap, éj, tél, világos, óta, nagy, nagyobb, például, ugyanis stb. ebben a szótárban szikrák összeállításával fejeztetnek ki, a melyek nem támaszkodnak alfabetumra, és mégis kifejezik a jelölés egész élelménységével azt a mit a táviratozó kíván.

A terv szerzője — mint természetes is — számos hitetlenre talált ismerősei körében; nem hitték el neki, hogy világító jelek összeköttetésével értelmes mondatot ki lehetne fejezni. Neovius kísérlettel felelt: egy tudományosan képzett barátját pontokból és vonásokból álló szikra-telegrammal lepte meg, azzal a felszólítással, betűzte ki; és íme, már másnap megkapta tőle a szavak korrekt fordítását, tolmács gyanánt a levelezésben egyes-egyedül az értelem és tudomány szolgált.

Ezzel be volna bizonyítva, hogy a telegrafálás a világűrön keresztül, csillagról-csillagra a lehetőség körében fekszik; kezünkben van az eszköz, hogy a világító jeleket elég messze kiküldjük és kezünkben van a mód, a mely szerint ezt az általán érthető világnyelvet fejleszteni kell. Most csak két ember kell a terv megvalósítására: egy vállalkozó szellem és egy tőkepenzes

M. S.

KÖZGAZDASÁG.

Szeszmonopolium.

Manapság már ott tartunk, hogy Magyarországot egy oly államkincstár képviseli mely hatalmas feleslegekkel rendelkezik. Mindaz a mi ezen kívül van csak egy függeléke ennek a kincstárnak melynek dícsőségét azonosítják „salus rei publicae”-val.

Egy egész ország ujjong annak öröme, hogy Wekerle pénzügyminiszternek sikerül évről-évre 30 millióval többet és többet kisajtolni az országból, de meg nem gondolja azt, hogy nem a nemzet van az államkincstár kedvéért teremtvé, hanem az államkincstár van arra rendeltetve, hogy az állam összes szükségletének költségeit fedezhesse. Nálunk az aerar nem eszköz, hanem cél. És ezéllá tette Wekerle Sándor pénzügyminiszter, a ki szent kötelességének tartja a feleslegeket bármily közgazdasági hátrányok árán fokozni, meg megint fokozani, talán egész az öntudatlanságig.

A szeszmonopolium meghonosításával Magyarország pénzügyminisztere oly intézményt akar felállítani, a mely még eddig egy államban sem sikerült. Az eszme nem új, sőt Svájcban már alakot is öltött, de még itt is oly fiatal, hogy eredményekről mit sem szólhatunk. Az állam a miniszter tervei szerint a belföldi nyersforgalmat akarja monopolizálni. A szeszelőállítást a miniszterium nem állami rezsibe átvenni, de a finomítást és eladást igen.

Nem akarjuk a szeszmonopoliumot minden további nélkül kárhóztatni, mert képzelhetünk reá esetet, hogy ez közgazdasági és társadalmi téren hasznosan volna létesíthető, a minthogy már csak abból is haszon hármozható az országra, hogy a cserelési és fogyasztási adók egyesítése folytán a kezelés kevésbé költségessé és könnyebben keresztülvihetővé válnak.

Az is méltányolandó volna, ha a miniszterelnök a szeszmonopolium nagyobb haszna helyébe a húst, a sőt felmentené az érviselhetetlen fogyasztási adók alól, vagy ha a miniszter kezébe vévén a szesznek belföldi elárusítását, így az adók megosztásában méltányosabb rendszert állapítana meg, mert a társa-

dalmi osztályok fogyasztásához alkalmazott méltányos progresszív ármegállapítás segélyé el az alábbi néposztályok igényeinek megfelelő élvezeti cikket.

De a miniszterelnök mindezekről és hasonlókról mitsem szólt s így bizonyíthatjuk, hogy ily czélok nem is vezették s csupán a kincstárnak akar a monopolium által újabb apadhatlan adóforrást biztosítani.

Igen messze vezetne, ha az állam feladatairól akarnánk e helyen értekezni, de azt mindenestre jelezni kell, hogy az államnak egyáltalán nem feladata az hogy az ipart és kereskedést kivigye a magánvállalkozás kezéből s így megbénítsa a forgalomnak és piaci konjunkturának áralakító erejét és az üzleti vállalkozás jogos igényeit.

Az államnak nemcsak nem feladata, de meg sem engedhető az, hogy az ipari és kereskedelmi ágakat fontosabb okok nélkül monopolizálja s ha egyes államokban válságos pillanatra ily eljárásra szorítják a kormányt, az ily körülmények között létesített intézkedések bizonyára csak ideiglenesen tarthatók fenn.

(Folyt. köv.)

Legbiztosabb óvszer a cholera hagymáz és egyéb fertőző, betegségek ellen!
Tökéletes fertőtlenítés! Teljesen szagtalan!
Önműködő tözegszóró-closettek.

Belföldi és külföldi szabadalmak! Szobák, árnyékszék, mindenféle tetszetős alakban. Árnyékszék-berendezések, kórházak, lak-tanyák, iskolák, iparvállalatok, szállodák stb. részére.

Magyar tözeg- és műtrágya-ipar részvénytársaság.
Budapest, IV. Városház tér 9. (Hársházar)
Különlegesség: emberi és városi hulladékok ipari és gazdasági értékesítése. Város-tisztítási és elfuvarozási vállalatok szervezése. Műtrágyagyártás. Részletes tervekkel, költségvetésekkel és eredeti bizonyítványokkal szívesen szolgál az igazgatóság.
Az orsz. közegészségügyi tanács által többszörösen ajánlva.

Magy. kir. államvasutak. Kaposvár állomás.

Hirdetmény.

A t. cz. közönség ezennel értesítettik, hogy az itteni állomáson, még pedig az áru raktári helyiségekben 1894 évi október hó 22-én 9^{1/2} órakor dél e következő tárgyak birói utnak mellőzésével, nyilvánosan el fognak árvereztetni, u. m.:

1 láda pezsgő	125 kg.
2 zsák köménymag	97 „
1 láda kép	28 „
1 hordó bor	245 „
1 „ gépolaj	182 „
1 drb. felöltő	1 „
1 Colli fürdőkád	29 „
1 kosár ruha	15 „
1 hordó repczeolaj	200 „
1 „ bor	159 „
11 „ üres különféle nagyságban.	

Kaposvár, 1894. évi október 17.

Olofson,
állomási főnök.

A földmívelésügyi m. kir. ministerium felügyelete alatt álló

magyar

királyi

országos központi mintapincze.

Az újabb árjegyzék megjelenvén, ajánlja

kitűnő minőségű palaczkborait

és

COGNACOT.

Fiókáruda:

Erzsébet-körut 56. szám alatt, Korányi Frigyes tanár ur házában.

Elárusító képviselő:

RADÓ és TÁRSA

Budapest, Mérleg-utca 4. sz.

1—3

Lerakat Kaposvárott: VÉSEI SÁNDOR urnál.